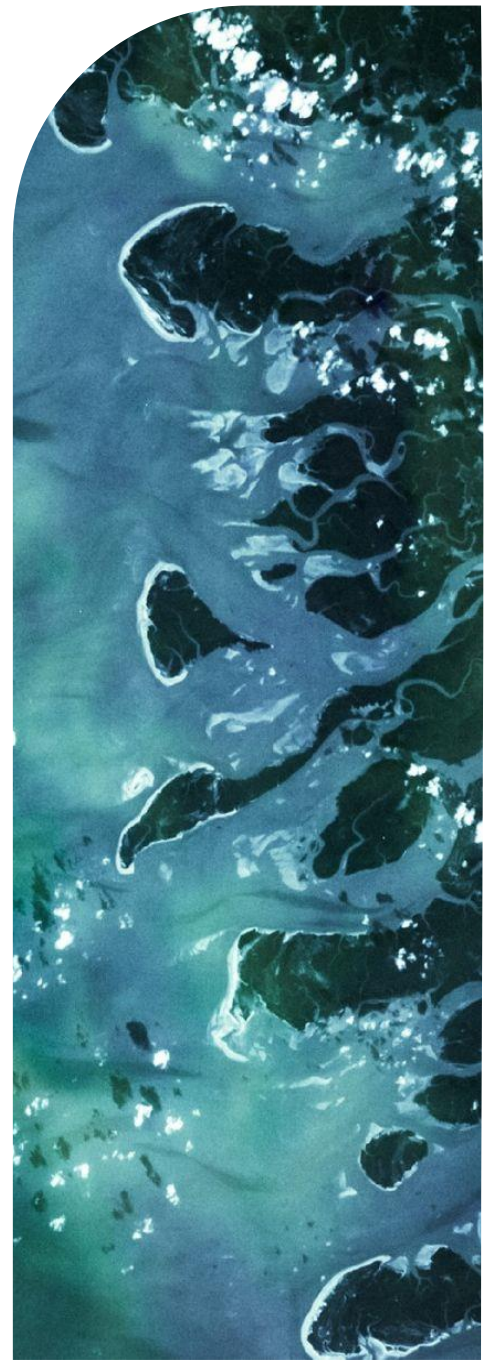

Verkennde studie van de stroomgebieden van de Vechte, Berkel en Oude IJssel.

Management samenvatting, 5 July 2024

Colofon

Klant	JCAR ATRACE
Contactpersoon	K.Slager
Referenties	[referentie(s)]
Trefwoorden	Vechte, Berkel, Issel, Delta - Rijn Oost, Klimaat extremen, Kennislacunes, Overstroming, Droogte

Documentgegevens

Versie	1
Datum	5 juli 2024
Projectnummer	[projectnummer].
Document ID	[document ID]
Pagina's	8
Classificatie	Open
Status	Final

Auteur(s)

Deze tabel wordt gebruikt om de correcte uitvoering van de opdracht door Deltares te controleren. Elk ander gebruik door de klant of externe verspreiding is niet toegestaan.

Versie	Auteur	Controleer	Goedgekeurd
0.1	A.Klein M.van der Vat	F.Diermanse	
0.9	A.Klein M.van der Vat	F.Diermanse	D.Morales Irato
1.0	A.Klein M.van der Vat	K. Slager	Wetenschappelijke programmaraad

Dit rapport is een gezamenlijke inspanning van onderzoekers van vier verschillende internationale kennisinstituten uit Duitsland en Nederland.

Met bijdragen van:

Evelyn Lukat (Universiteit van Osnabrück)
Pia Mueller (Universiteit van Osnabrück)
Eva-Lotte Schriewer (RWTH Aken Universiteit)
Jens Reinert (RWTH Aken)
Elena Klopries (RWTH Aken Universiteit)
Vasileos Kitsikoudis (Universiteit Twente)
Joanne Vinke-de Kruijf (Universiteit Twente)
Kris Lulofs (Universiteit Twente)
Maarten Krol (Universiteit Twente)
Martijn Booij (Universiteit Twente)
Paul Vermunt (Universiteit Twente)
Bastian van den Bout (Universiteit Twente)
Denie Augustijn (Universiteit Twente)
Lieke Meijer (Deltares)
Kymo Slager (Deltares)
Jaap Kwadijk (Deltares)

We bedanken alle belanghebbenden die we het afgelopen half jaar hebben geïnterviewd voor hun waardevolle informatie en tijd.

Samenvatting

Dit rapport presenteert de resultaten van de 'scoping' studie voor de stroomgebieden van de Vecht(e), Oude IJssel en Berkel in het kader van het JCAR ATRACE programma (Joint Cooperation programme for Applied scientific Research on flood and drought risk management in regional river basins). Dit is een samenwerkings-programma voor toegepast wetenschappelijk onderzoek naar overstromings- en droogterisicobeheer in grensoverschrijdende regionale stroomgebieden.

De doelstellingen van de 'scoping' studie zijn:

- Het beschrijven van de huidige status van de kennisbasis van het uitgebreide Vechtstroomgebied¹.
- Het beschrijven van het huidige beheer van overstromingen en droogtes in het uitgebreide Vechtstroomgebied.
- Het identificeren van hiaten in de kennis, waar onderzoek zou kunnen bijdragen aan het verbeteren van het grensoverschrijdend beheer van overstromingen en droogtes.

Het rapport geeft een beschrijving van het watersysteem, vanuit een fysiek en institutioneel perspectief, en van de relevante sectoren die worden beïnvloed door overstromingen en droogte. Een inventarisatie van relevante data en rekenmodellen wordt gepresenteerd en er wordt een overzicht gegeven van de instellingen, regelingen en plannen voor overstromings- en droogtebeheer voor beide landen. De beschrijving en inventarisatie vormen de uitgangspunten van de 'scoping' studie. De gepresenteerde informatie is grotendeels afkomstig uit bestaande rapporten en interviews met relevante stakeholders.

In dit rapport wordt alle beschikbare informatie gecombineerd om de status van het overstromings- en droogterisico en de uitdagingen op het gebied van grensoverschrijdend beheer te beoordelen. Verwacht wordt dat zowel het overstromings- als het droogterisico in de toekomst zullen toenemen als gevolg van de klimaatverandering en sociaaleconomische ontwikkelingen, zoals veranderingen in landgebruik en economische groei.

¹ In dit rapport verwijzen we verder naar de drie stroomgebieden Vecht, Oude IJssel en Berkel als het *uitgebreide* Vechtstroomgebied.

Er zijn enkele voorbeelden van succesvolle grensoverschrijdende samenwerking met betrekking tot overstromingsrisicobeheer in het studiegebied, zoals het gezamenlijke overstromingsvoorspellingsstelsel voor de rivier de Vecht en het Grensoverschrijdende Platform voor Regionaal Waterbeheer (GPRW). Via dit GPRW zijn verschillende gezamenlijke projecten geïnitieerd, zoals het INTERREG-project Levende Vecht-Dinkel. Dit project resulteerde in grensoverschrijdend herstel van uiterwaarden in de Vechtregio.

Duitse actoren benadrukten in de interviews het belang om te leren van de Nederlandse kennis en ervaringen op het gebied van waterretentiemaatregelen, zoals het vasthouden van water op landbouwvelden met behulp van kleine stuwen. Het GPRW is een goed voorbeeld van grensoverschrijdende samenwerking, maar sommige deelnemers vinden dat de effectiviteit verder kan worden vergroot. Aan Nederlandse zijde vertegenwoordigen de Waterschappen alle belangrijke autoriteiten. Aan de Duitse kant nemen belanghebbenden van de lagere overheden deel, maar het hoogste niveau niet, wat leidt tot langere coördinatieprocessen.

Ondanks de vele goede voorbeelden blijft de grensoverschrijdende samenwerking in het gebied vaak beperkt tot het uitwisselen van informatie; terwijl gezamenlijke analyse en planning van risicobeheer of voorbereiding op overstromingen en droogtes nodig is. Sinds de recente droogtejaren in het gebied (2018, 2019, 2020, 2022) wordt de noodzaak van meer grensoverschrijdende samenwerking ook op het gebied van droogterisicobeheer erkend, maar tot nu toe is dit nog niet tot stand gekomen.

Verschillen in gegevens en modellen worden gezien als een van de obstakels voor grensoverschrijdende samenwerking. Er is nog geen grensoverschrijdend netwerk van relevante belanghebbenden over dit onderwerp opgericht, maar de recente indiening van een gezamenlijk INTERREG-voorstel over duurzaam grondwaterbeheer kan worden gezien als een eerste stap.

Het rapport sluit af met de identificatie van de belangrijkste kennishiaten die tijdens de interviews zijn genoemd. Op basis van deze kennishiaten zijn de volgende activiteiten geïdentificeerd die kunnen worden overwogen als onderdeel van vervolgvragen van JCAR ATRACE of in andere projecten, in deze voorgestelde volgorde:

1. Een **kwantitatieve watersysteemanalyse** om de grensoverschrijdende interactie onder normale omstandigheden te

bepalen en een grensoverschrijdende **stresstest** voor extreme overstromingen en droogte, inclusief een beoordeling van de effecten van mogelijke interventies. Wij denken dat dit één van de eerste gezamenlijke activiteiten zou moeten zijn, om verdere voorbereiding op extreme omstandigheden te initiëren en om verder onderzoek en planning te prioriteren.

2. Het wordt aanbevolen om een uitgebreide **evaluatie van de hoogwatergebeurtenis in 2023 / 2024** voor het hele stroomgebied uit te voeren, inclusief de governance met betrekking tot de voorbereiding op en de calamiteitenbestrijding tijdens het hoogwater. De evaluatie kan leiden tot meer inzichten op basis van empirisch bewijs en kan gedetailleerde lessen opleveren over hoe de grensoverschrijdende coördinatie kan worden verbeterd. Indien mogelijk kan dit een geïntegreerde stap zijn in de eerdergenoemde stresstest.
3. **Een definitiestudie** voor de gezamenlijke (door)ontwikkeling van een **toekomstbestendig voorspellingssysteem** voor overstromingen en droogtes dat ook onder extreme omstandigheden bruikbare informatie oplevert. Dit omvat o.m. ook een verbetering van het meetnet. Het belang van deze activiteit ligt in de integratie van de voorspelling van overstromingen en droogtes en in de verbetering van grensoverschrijdende voorspellingen tijdens extreme gebeurtenissen.
4. Een **evaluatiestudie** van de invloed van alle actoren op de grensoverschrijdende samenwerking binnen het **huidige bestuurskader** en mogelijkheden om dit kader aan te passen voor **effectievere samenwerking op de langere termijn**.
5. **Kwantitatieve effectbeoordeling** van **maatregelen** voor sponswerking en andere (natuurgebaseerde) oplossingen op stroomgebiedsschaal. Dit soort ingrepen heeft het potentieel om overstromings- en droogterisico's tot op zekere hoogte te verminderen en heeft een sterk grensoverschrijdend karakter, omdat deze maatregelen het meest effectief zijn als ze worden toegepast in de stroomopwaarts gelegen delen van stroomgebieden.
6. Het opzetten van een **grensoverschrijdend grondwatermeetnet** zou een eerste stap kunnen zijn op weg naar een alomvattende grensoverschrijdende droogtebeheerstrategie. Grensoverschrijdend inzicht in (trends in) de beschikbaarheid van grondwater is een

belangrijk element voor een gezamenlijke analyse en formulering van een strategie voor droogtebeheer.

Het GPRW zou een effectief platform kunnen zijn om deze gezamenlijke activiteiten te identificeren, vorm te geven en te begeleiden. Hiervoor zou echter de lijst van deelnemende overheden en andere belanghebbenden moeten worden uitgebreid evenals een uitbreiding van hun tijd en financiële budget voor grensoverschrijdende taken.